

מומחים: רק הים התיכון יציל את ים המלח

דו"ח שיוצג בכנס ים המלח החמישי בעין גדי טוענים מומחים בראשות פרופ' יורם אבנימלך, לשעבר המדען הראשי במשרד להגנת הסביבה, כי הזרמת מים מותפלים מהים התיכון לים המלח דרך נהר ים החלופה הטובה ביותר, והחלופה של הזרמה מים סוף תגרום נזקים חמורים לים המלח וגם אינה כלכלית
יעל עברי-דראל

במהלך המאה ה-20 ירד מפלס ים המלח ביותר מ-25 מטרים וחדשות לבקרים מתפרסמות אזהרות מפי מומחים הטוענים כי אם לא יחול מפנה בתהליכי הידלדלות הים - צפוי מפלסו לרדת בעוד כ-150 מטרים. מומחים רבים העלו הצעות לשיקום הים, ביניהן יוזמת "תעלת הימים" מהים התיכון או מפרץ אילת לים המלח, או יוזמה להזרמה של מים שיותפלו באזור, אך לרובן קמו מתנגדים ומבקרים כמספר התומכים.

דו"ח שחיבר פרופ' יורם אבנימלך, לשעבר המדען הראשי במשרד להגנת הסביבה, קובע כי מבין כל חלופות השיקום הקיימות יש לבחור דווקא בהתפלת מי הים התיכון בבקעת הירדן, ובהזרמתם לים המלח. הדו"ח, שיוצג היום (ג'), בכנס ים המלח החמישי, מציב סימן שאלה מעל פרויקט תעלת הימים ("מוביל השלום"), שזכה לתמיכת הממשלה.

במצב קשה. ים המלח

עוד בנושא:

- [האדישות הורגת את ים המלח](#)
- [חשש: מלונות ים המלח יוצפו בתוך שנתיים](#)
- [ים המלח לאן?](#)
- [ים המוות גוסס: איך מצילים את המפלס?](#)
- [בג"ץ: המדינה מתחמקת מאחריותה לים המלח](#)

פרויקט "מוביל השלום" הקמת מערך של תעלות ומנהרות באורך כולל של כ-200 קילומטרים, בהם יוזרמו מימי ים סוף, דרך הערבה הירדנית, לצידו הירדני של ים המלח. מדובר בכמות של 1.9 מיליארד מטרים מעוקבים בשנה, שכמחציתם יותפלו לשימוש בירדן וברשות הפלסטינית ויתרתן יוזרמו לים. יוזמה זו, אותה מקדם במרץ הנשיא שמעון פרס, נמצאת בבדיקת היתכנות טכנית וכלכלית על-ידי צוות של הבנק העולמי.

החוקרים מציינים את עלותה הגבוהה של חלופה זו, ואומרים מפורשות כי "הזרמת מי ים (לים המלח) כרוכה בסיכונים סביבתיים מרחיקי לכת". לדבריהם, הסיכונים נובעים בעיקר מהרכבם הכימי השונה של מי ים סוף, אשר במפגש עם מי ים המלח עלולים לשנות את אופיו של הים ולגרום להיווצרות גושי גבס.

בנוסף מציינים החוקרים את חסרונותיו של תוואי ההולכה, העלול לגרום לדליפות במערכת ולזיהום מי תהום וקרע. בעיית התוואי נעוצה בעובדה כי מדובר באזור השבר הסורי-אפריקני, הנחשב לאזור טקטוני פעיל ורגיש, שגם מחורץ בנחלים המועדים לשטפונות.

החלופה הכי גרועה: "חלופת האפס"

הדו"ח שנחשף היום יצא לאור על ידי מוסד שמואל נאמן ונכתב בשיתוף המועצות האזוריות תמר ומגילות, מכון המחקר ים המלח, עמותת "נגב בר קיימא", מפעלי ים המלח ומכון צוקברג לחקר המים באוניברסיטת בן גוריון. החידוש המרכזי בו הוא שלראשונה נבחנות זו לצד זו ארבע חלופות שיקום אפשריות, המשוות ביניהן לא רק בהיבטי סביבה אלא גם בהיבטים כלכליים ואזוריים.

כותבי הדו"ח מציינים כי התרחיש הגרוע ביותר יהיה לבחור ב"חלופת האפס", דהיינו באי-עשייה. הנזק המוערך לתירות ולכבישים בשל הידלדלות הים מוערך כיום בכ-90 מיליון דולר לשנה, ולכן מחברי הדו"ח מציינים זאת כחלופה היקרה והמזיקה ביותר.

החוקרים מציינים כי בתנאים הנוכחיים של ים המלח ושל צריכת המים בהווה של מפעלי ים המלח, "ההערכה היא כי הכמות השנתית הנדרשת בכדי לשמור על מפלס יציב עומדת על 600 מיליון מטרים מעוקבים לשנה. אומדן זה מבוסס על מאזן הכניסות והיציאות מהימה.

נוכח הנתונים הללו מציינים החוקרים כי החלופה המועדפת היא הזרמתם של מי הים התיכון מאזור צפון הארץ לכיוון עמק בית שאן, שם יותפלו המים ויוזרמו חזרה לים המלח ולממלכת ירדן - הסובלת ממחסור חמור במים. חלופה זו מציעה להתפיל 1.8 מיליארד מטרים מעוקבים של מי ים תיכון, שיועברו מאזור דרום חיפה דרך מנהרה קצרה בכרמל עד לאזור נהר ים. במסגרת חלופה זו יסופקו 800 מיליון מטרים מעוקבים של מים מותפלים לירדן, וכמיליארד קוב לים המלח.

מחברי הדו"ח מציינים כי אופציה זו היא הכלכלית ביותר, בשל עלויות ההולכה הנמוכות יותר שהיא מציעה. יתרונה גם בכך שהיא מקנה לישראל שליטה על התהליך - בניגוד לפרויקט "מובל השלום", במסגרתו יתקיים מרבית התהליך בצד הירדני.

עם זאת, חסרונה הבולט של החלופה נמצא במישור הפוליטי - בשל העובדה כי היא יוצרת תלות ירדנית בישראל בסוגיית מי השתיה. "יש להביא בחשבון כי באזורנו, החלטה בה שותפות כמה מדינות ורשויות עלולה להסתבך ולהיות תלויה בבעיות מדיניות מורכבת וזרות לנושא עצמו", כותבים החוקרים. "מאידך, העובדה כי ממלכת ירדן זקוקה למים בדחיפות תקל ותזרז הפן המדיני".

[חזרה](#)